

การอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยวโคในจังหวัดเลย

Conservation and local wisdom of in the Loei Province

ศตวรรษ สงกาผัน

ดร.สามารถ บุญรัตน์

วิภาพร สุรินธรรม

ประธานหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

Rak212525499@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยวโคในจังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการได้แก่ 1) เพื่อศึกษากระบวนการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยวโคพื้นเมืองในจังหวัดเลย 2) เพื่อศึกษานโยบายและกลไกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยวโคพื้นเมืองในจังหวัดเลย และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยวโคพื้นเมืองในจังหวัดเลย โดยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนจังหวัดเลยถือเป็นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ต้องเก็บรักษาไว้ โดยมีกระบวนการในการอนุรักษ์ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนจังหวัดเลย ควรศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาของคนท้องถิ่นในด้านต่างๆ ในระดับท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาคและประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาของท้องถิ่น ควรมุ่งศึกษาให้รู้ความเป็นมาในอดีต และสภาพการณ์ในปัจจุบัน และมีการส่งเสริมการเลี้ยวโคพื้นเมืองของเกษตรกรในจังหวัดเลย จะปฏิบัติตามวัตถุประสงค์และงบประมาณ ของโครงการที่ได้กำหนดไว้ โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระดับจังหวัดและปศุสัตว์อำเภอที่เกี่ยวข้อง ร่วมคัดเลือกพื้นที่ ชี้แจงโครงการถ่ายทอดความรู้ด้านการเลี้ยวโคพื้นเมือง การจัดการด้านอาหารสัตว์ การดูแลสุขภาพสัตว์ การป้องกันโรคในโคพื้นเมือง ทั้งรูปแบบการฝึกอบรม การสาธิต การทัศนศึกษา ดูงาน และรูปแบบอื่นๆ เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้สามารถนำไป ปฏิบัติได้จริง

คำสำคัญ : การอนุรักษ์. การสืบทอดภูมิปัญญา. คนเลี้ยวโค

Abstract

Research "Conservation and inheritance of local wisdom of cowboys in Loei Province". has three objectives: 1) to study the policy and inheritance process of local cows in Loei Province. Mechanisms of Local Government Organizations in the Conservation and Transmission of Local Wisdom of cowboy Breeds in Loei Province. 3) to study conservation and inherited wisdom of cattle native to the province. Qualitative Research

The study found that. The local wisdom of Loei Province is a social and cultural capital that must be preserved. The process of capital conservation. local wisdom of the province. Local wisdom should be studied and collected in various areas. Local. provincial. region and country Especially the local wisdom. It should be studied in the past and the current situation. In addition. there is the promotion of native cattle farming in Loei Province. To follow the objectives and budget. The project has been defined. The responsible officer at the provincial level and the related livestock department. Select area Bring the knowledge of native cattle breeding. Animal Feed Management Animal health Disease prevention in native cattle. Forms of training. demonstrations. studies. views and other forms. For farmers to get knowledge can take. Actual practice

Keywords : Conservation. Inheritance wisdom. Cowboy

บทนำ

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ได้ตระหนักถึงสถานการณ์และความเสี่ยงซึ่งเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกและภายในประเทศ โดยเฉพาะภาวะผันผวนด้านเศรษฐกิจพลังงาน และภูมิอากาศ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบอย่างชัดเจนต่อประเทศไทยทั้งเชิงบวกและลบ ดังนั้น ทิศทางการบริหารจัดการประเทศภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นการใช้จุดแข็งและศักยภาพที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตภาคเกษตร และการประกอบกิจการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวในการเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลกและภูมิภาค ซึ่งประเทศไทยมีพันธกรณีภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ เพื่อสามารถใช้โอกาสที่เกิดขึ้นและเพิ่มภูมิคุ้มกันของทุนที่มี

อยู่ในสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม พร้อมก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องสร้างความพร้อมสำหรับเชื่อมโยงด้านกายภาพทั้งโครงสร้างพื้นฐาน การทำงานที่ควบคู่กับการยกระดับการพัฒนาคุณภาพคนในท้องถิ่น การเสริมสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย

ความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้ของชาวบ้าน ซึ่งเรียนรู้มาจากปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง และความเฉลียวฉลาดของแต่ละคน หรือผู้มีความรู้ในหมู่บ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นเรื่องการทำมาหากิน เช่น การจับปลา การจับสัตว์ การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การทอผ้า การทำเครื่องมือการเกษตร นอกจากนี้ การเสริมสร้างองค์ความรู้ภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นความรู้ความสามารถที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และถ่ายทอดมาให้เรา มีวิธีการหลายอย่างที่ทำให้ความรู้เหล่านี้เกิดประโยชน์แก่สังคมปัจจุบัน ได้แก่ 1.การค้นคว้าวิจัย 2.การอนุรักษ์ 3.การฟื้นฟู 4.การพัฒนา 5.การถ่ายทอด 6. การส่งเสริมกิจกรรม 7.การเผยแพร่แลกเปลี่ยน และ 8.การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น (บุญมา พงษ์ โหมด.2550.หน้า 173-175.)

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเลี้ยงโคเป็นที่มาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ที่นิยมเลี้ยงเพื่อเป็นการเสริมสร้างเศรษฐกิจ และทำให้คนในชุมชนมีงานทำ คนในชุมชนมีความรักและผูกพันในถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางด้านสังคมให้น่าอยู่และมีภูมิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นอกจากนี้ ภูมิปัญญาการเลี้ยงหลายฝ่ายได้ให้ความสำคัญอย่างมากเพราะการเลี้ยงโคถือว่าเป็นวิถีชีวิตที่ตกทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นของคนไทยที่ผูกพันกับอาชีพทางเกษตรกรรม ทำให้เกิดวิธีการทางองค์ความรู้มากมายที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในชนบท แต่ในปัจจุบันปัญหาในการเลี้ยงโคเพราะขาดองค์ความรู้ไปอย่างเห็นได้ชัด ถึงแม้ว่าจะมีการเลี้ยงโคก็จริง แต่องค์ความรู้ด้านการเลี้ยงโคไม่ใช่เฉพาะการให้หญ้าและน้ำเท่านั้นยังมีวิธีการดูแลรักษาโคไม่ให้เป็นโรคและความเจ็บป่วยที่เกิดจากสิ่งต่างๆ อีกทั้งการเลี้ยงโคในปัจจุบันมีการเลี้ยงเพื่อธุรกิจมากขึ้นกลับทำให้ชาวบ้านที่เลี้ยงแบบธรรมชาติพลอยประสบปัญหาด้านต่าง ๆ ไปด้วยอย่างเช่น การซื้อยามาฉีดให้กับโคที่เป็นโรคซึ่งบางครั้งก็ต้องอาศัยเงินทองเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งผิดกับคนสมัยก่อนที่ไม่ได้ใช้สิ่งเหล่านั้นแต่สามารถจะเลี้ยงโคให้อยู่รอดปลอดภัยได้ตามภูมิปัญญาพื้นที่ที่มีอยู่ ซึ่งโคนั้นมีหลายชนิด ได้แก่ โคพื้นเมือง โคขุน โคเนื้อ โคนม และอื่นๆแต่พยายามมุ่งเน้นไปที่ภูมิปัญญาการเลี้ยงวัวพันธุ์พื้นเมืองของไทย(ปรางสุวรรณ ศักดิ์โสภณก.2558.หน้า45-47.) แต่ในปัจจุบันวิกฤติการณ์ปัญหาด้านจำนวนโคพื้นเมืองลดจำนวนลงอย่างรวดเร็วทำให้เกิดแนวคิดการอนุรักษ์สัตว์พื้นบ้านที่อยู่คู่กับประเทศไทยมาช้านานซึ่งทางด้านคณะรัฐมนตรีเห็นชอบตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ ในการประชุมเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2557 ที่ผ่านมา จำนวน 3 โครงการ ได้แก่ โครงการอนุรักษ์และพัฒนาการผลิตกระบือ วงเงินดำเนินการ 5.816.60 ล้านบาท โครงการเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตน้ำนมโค วงเงิน 1.057 ล้านบาท และโครงการอนุรักษ์และพัฒนาผลิตไก่พื้นเมือง วงเงิน 16.27 ล้านบาท กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รายงานสถานการณ์การผลิตโคเนื้อและกระบือ มีปริมาณลดลงอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถเพิ่มผลผลิตได้ทันความต้องการ ประกอบกับโคและกระบือเป็นสัตว์ใหญ่ รอบการผลิตต้องใช้เวลามากกว่า 1 ปี และลักษณะการเลี้ยงของเกษตรกรเป็นรายย่อย และมีแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างจากปศุสัตว์ชนิดอื่น และส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง "โดยเฉพาะกระบือที่ประเทศไทยเคยมีความยิ่งใหญ่ แต่ปัจจุบันสถานการณ์แนวโน้มกระบือลดลง และจะหมดภายใน 5 ปี จึงต้องเร่งแก้ไขปัญหาลักษณะ ส่วนโคนมจะขาดแคลนแรงงานและมีแนวโน้มลดลง จึงต้องปรับโครงสร้างการผลิต เพื่อขยายปริมาณและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมโค รวมทั้งการวิจัยพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เพื่อเสริมสร้างอาหารให้ชุมชนและท้องถิ่น"(สรวิศ ธาณีโต รองอธิบดีกรมปศุสัตว์. 2557.หน้า34-36.)

จังหวัดเลยมีพื้นที่ที่มีการเลี้ยงปศุสัตว์ควบคู่กับการเกษตรด้านอื่นๆ มีเกษตรกรส่วนหนึ่งที่ประกอบอาชีพรับจ้างเลี้ยง ไก่ไข่ ไก่เนื้อ สุกร จากบริษัทเอกชน พื้นที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ จำนวน 23.336 ไร่ ปลูกลูกสนป่า 20.719 ไร่ คอกสัตว์ 9.022 ไร่และมีพื้นที่เลี้ยงสัตว์อื่นๆอีกจำนวน 183.722 ไร่ ภาครัฐฯได้ให้การสนับสนุน ได้แก่ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเลยสถานีวิจัยและทดสอบพันธุ์สัตว์เลย สถานีพัฒนาอาหารสัตว์เลย ด้านกักกันสัตว์เลยศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ตามพระราชดำริ อำเภอด่านซ้าย การเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเลยเป็นแบบเกษตรกรรายย่อย โรงเรือนอยู่บริเวณเดียวกันกับที่อยู่อาศัย และแรงงานเป็นสมาชิกในครอบครัว ส่วนการเลี้ยงโค ที่เป็นฟาร์มมาตรฐานขนาดใหญ่ มีจำนวนน้อย ด้านการตลาด เกษตรกรจะจำหน่ายโคผ่านพ่อค้าคนกลางหรือนำเข้าไปจำหน่ายในตลาดนัด โค ซึ่งในพื้นที่จังหวัดเลย มีตลาดนัดโค กระบือ จำนวน 2 แห่ง ที่อำเภอเมืองเลย และอำเภอหนองหิน การเลี้ยงโคนม ของเกษตรกรในจังหวัดเลยมีการเลี้ยงในพื้นที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองเลย อำเภอเอราวัณ อำเภอนาดูน และอำเภอวังสะพุง พันธุ์โคนมที่เลี้ยงในพื้นที่จังหวัดเลย ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ลูกผสมโฮลสไตร์เซียนเลือด 75 % ขึ้นไป ด้านการตลาดในพื้นที่จังหวัดเลย มีสถานที่รับซื้อน้ำนมดิบ 2 แห่ง คือ สหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดเลย และสหกรณ์การเกษตรเมืองเลย จำกัดซึ่งจากข้อมูลสัตว์เศรษฐกิจจังหวัดเลย ปี 2553 พบว่า มีโคเนื้อ 41.179 ตัว มูลค่า 494.148.000 บาทและโคนม 1.220 ตัว มูลค่า 12.200.000 บาท(กรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดเลย. 2558.หน้า 38.) กล่าวได้ว่า การอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาการเลี้ยงโคพื้นเมืองในจังหวัดเลย ซึ่งประกอบด้วย 14 อำเภอ 89 ตำบล 840 หมู่บ้าน มีประชากร 518.582 คน มีการเลี้ยงโคพื้นเมืองกันแทบทุกอำเภอแบบปะปละและมีความสำคัญอย่างมากในการสืบทอดองค์ความรู้จากประสบการณ์ของปู่ ย่า ตา ยาย พ่อแม่ ซึ่งมีลักษณะจากรุ่นสู่รุ่นและเป็นภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดกันมาในครอบครัวและสังคมใกล้เคียงเท่านั้น หากไม่อนุรักษ์และช่วยกันสืบทอดภูมิปัญญาของคนเลี้ยงโคพื้นเมืองจะทำให้องค์ความรู้จะสูญหายไปตามกาลเวลาจึงเป็นเรื่องที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง และนอกจากนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่ออนุชนคนรุ่นหลังได้รู้ถึงวิธีการอนุรักษ์โคพื้นเมืองและชาวเกษตรกรผู้สนใจในการเลี้ยงโคพื้นเมืองสามารถนำภูมิปัญญาที่ได้จากการวิจัยนำไปใช้ในวิถีชีวิตกับ

การเลี้ยงโคพื้นเมืองได้ถูกต้อง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาของคนเลี้ยงโคพื้นเมืองในจังหวัดเลย นโยบาย กลไก และแนวทางการเลี้ยงโคพื้นเมืองตามแบบพื้นบ้านอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยงโคพื้นเมืองในจังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษานโยบายและกลไกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยงโคพื้นเมืองในจังหวัดเลย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยงโคพื้นเมืองในจังหวัดเลย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยงโคในจังหวัดเลย ประกอบด้วย 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองเลย อำเภอหนองหิน อำเภอวังสะพุงและอำเภอเชียงคาน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยงโคพื้นเมืองในจังหวัดเลยการศึกษครั้งนี้มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ โดยเฉพาะข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านประวัติของคนเลี้ยงโคในจังหวัดเลยผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยเอกสารและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้เอกสารต่างๆที่ปรากฏขึ้นนำมาเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ตลอดจนได้นำเอาข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคนเลี้ยงโคพื้นเมืองและเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมไปถึงข้อมูลเชิงลึกในการสัมภาษณ์เพื่อมาเป็นข้อมูลในการเทียบเคียงของผู้วิจัยในการลงภาคสนาม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นลำดับกระบวนการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยงโคผู้วิจัยจึงจัดลำดับความสำคัญของการวิจัยเพื่อง่ายต่อการศึกษาตามหัวข้อรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- 1) แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2) การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย
- 3) แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย
- 4) แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงโคพื้นเมืองของไทย

3. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญ (In-depth Interview) กลุ่มผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองในจังหวัดเลย มี 4 อำเภอคือ อำเภอเมืองเลย อำเภอหนองหิน อำเภอวังสะพุงและอำเภอเชียงคาน กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย จำนวน 3 ราย ประกอบด้วยเทศบาลเมืองเลย จำนวน 3 ราย เทศบาลวังสะพุงจำนวน 3 ราย เทศบาลหนองหินจำนวน 3 ราย เทศบาลเชียงคานจำนวน 4 ราย รวมทั้งหมด 16 ราย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 16 ราย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และพื้นที่การศึกษา

การคัดเลือกกลุ่มชาวบ้านผู้เลี้ยงโคในจังหวัดเลยจำนวน 5 ราย ประกอบด้วย นักวิชาการเกษตรจำนวน 5 ราย และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 6 ราย รวมทั้งหมด 16 รายโดยมีกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ผู้เลี้ยงโคจังหวัดเลย

3. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา วิธีการศึกษา รวมทั้งข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ โดยแบ่งแหล่งข้อมูล โดยศึกษาข้อมูลจากงานวิจัย หนังสือ เอกสารและตำราวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ นโยบาย กลไก และแนวทางการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยงโค

2. ขั้นตอนในการวิจัยภาคสนาม

1) ติดต่อประสานงานเพื่อกำหนดวัน และเวลาในการลงพื้นที่ในแต่ละรายตามกลุ่มผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง นักวิชาการเกษตร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

2) กำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูล โดยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2558 ถึงเดือน มีนาคม 2559 ซึ่งใช้เวลาในการเก็บข้อมูล รวม 5 เดือน

3. เครื่องที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 30 ราย ซึ่งผ่านตรวจสอบและการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยการกำหนดผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาในการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 5 ท่าน เพื่อช่วยในการปรับปรุงแก้ไข ให้คำแนะนำคำถามการวิจัยให้มีความชัดเจนมากที่สุดและเมื่อผ่านการสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้วจะนำมาถอดเนื้อหาและนำมาสรุปประเด็นไปนำไปแยกแยกตามวัตถุประสงค์ในเขตจังหวัดเลย ว่าตรงกับความเป็นจริงและสอดคล้องกับปัจจุบันมากน้อยเพียงใด

4) วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ด้วยเทคนิควิธีการจำแนก และจัดกลุ่มข้อมูลไปตามวัตถุประสงค์ เพื่อการวิเคราะห์ สังเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการอภิปรายมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และนำผลการวิจัยสรุปเป็นข้อเสนอแนะและนำเสนอต่อที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามลำดับเสร็จแล้ว จัดทำเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์นำเสนอผลการวิจัยที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยงโคในจังหวัดเลย สรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

5.1 กระบวนการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยงโคพื้นเมืองในจังหวัดเลย พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยถือเป็นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ต้องเก็บรักษาไว้ โดยมีกระบวนการในการอนุรักษ์ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ดังนี้

แนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยสามารถกระทำดังนี้

1. การค้นคว้าวิจัย ควรศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาของไทยในด้านต่างๆ ในระดับท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาคและประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาของท้องถิ่น ควรมุ่งศึกษาให้รู้ความเป็นมาในอดีตและสภาพการณ์ในปัจจุบัน

2. การอนุรักษ์ กระทำโดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่า แก่นสาระและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนในท้องถิ่นที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพวิถีชีวิตและความเป็นมาของชุมชนอันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย

3. การฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังจะสูญหายหรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรมและค่านิยม

4. การพัฒนา ควรริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มในการพัฒนาอาชีพ ควรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาต่อยอดในการผลิต การตลาดและการบริหาร ตลอดจนการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

5. การถ่ายทอด โดยการนำภูมิปัญญาที่ผ่านการเลือกสรรกลั่นกรอง ด้วยเหตุผลอย่างรอบคอบและรอบด้านแล้วไปถ่ายทอดให้แก่คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ

6. การส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนา ภูมิปัญญาของชุมชนต่างๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

7. การเสริมสร้างอัตลักษณ์ ควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ ดำเนินงานและปราชญ์ท้องถิ่น ให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญาและพัฒนาความรู้ ความสามารถได้อย่างเต็มที่ จัดให้มีการยกย่องและประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่างๆ รวมทั้งส่งเสริม ให้มีโอกาสได้รับการยกย่องและประกาศเกียรติคุณในระดับที่สูงขึ้นไป

8. การเผยแพร่แลกเปลี่ยน การส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมให้เกิดการเผยแพร่แลกเปลี่ยน ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง โดยให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ ด้วยสื่อและ วิธีการต่างๆ ส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มชนและท้องถิ่นต่างๆ อย่าง กว้างขวาง รวมทั้งประเทศอื่นๆ ทั่วโลก

การรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องร่วมมือ ร่วมใจกันดำเนินการ ซึ่งไม่เพียงการรักษาให้คงอยู่เท่านั้น หากแต่ต้องสามารถยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสู่การใช้ ประโยชน์ในลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและเมื่อพัฒนาท้องถิ่นซึ่งเป็นฐานสำคัญ ของประเทศ ประเทศก็จะเติบโตด้วยฐานที่มั่นคงและยั่งยืน (จักรกฤษณ์ ดาวโธสง.2559.หน้า 26-28)

5.2 นโยบายและกลไกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิ ปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยวโคพื้นเมืองในจังหวัดเลย พบว่า การศึกษานโยบายและกลไกขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย คณะผู้วิจัยได้จัดออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ นโยบายทั่วไปขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับคนเลี้ยวโคในจังหวัดเลย และกลไกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของคน เลี้ยวโคในจังหวัดเลย

1) นโยบายทั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับคนเลี้ยวโคในจังหวัดเลย

นโยบายการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดเลย ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การ บริหารส่วนตำบลศรีสองรัก เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และ 10 ระบุว่า รัฐจะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตโคพื้นเมืองให้เพียงพอต่อการบริโภคของประเทศ เพื่อทดแทนการนำเข้าและส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึง เล็งเห็นความสำคัญของนโยบายแห่งชาติ จึงได้มีการสนับสนุนให้เกษตรกรในท้องถิ่นของตนสามารถ เลี้ยงโคพื้นเมืองเป็นระบบธุรกิจได้ โดยรัฐจะเป็นผู้สนับสนุนปัจจัยการผลิตพื้นฐาน เงินทุนดอกเบี้ยต่ำ ภายใต้งบประมาณที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงโค สนับสนุนให้มีการส่งออกโคพื้นเมือง โคพันธุ์ และผลิตภัณฑ์ โคออกไปขายยังต่างประเทศ โดยรัฐเป็นผู้เจรจากับประเทศคู่ค้าและอำนวยความสะดวกในการส่งออก

และจากนโยบายดังกล่าวสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเลยในฐานะผู้รับผิดชอบงานด้านการผลิต การพัฒนาปศุสัตว์และการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ต่างๆมาโดยตลอด จึงเล็งเห็นความสำคัญในการผลิตโค เนื้อ โดยเฉพาะโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของชาวจังหวัดเลย และที่สำคัญ จะมีโครงการต่างๆ

มากมาย อาทิเช่น โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิต การเกษตร โครงการธนาคารโค – กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ เป็นต้น แต่การส่งเสริม การเลี้ยงโคเนื้อต่างๆ เหล่านี้ ยังมีปัญหาอยู่หลายประการ เช่น ปัญหา ด้านการส่งเสริม ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านโรคระบาดสัตว์ เป็นต้น (สัมภาษณ์. นายประจวบ ศีลธรรม. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก. เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559.)

โคเนื้อเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ความนิยมและความ ต้องการบริโภคเนื้อโคภายในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น จังหวัดเลยก็ เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีเกษตรกรให้ความสนใจในการเลี้ยงโคจำนวนมาก รูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อใน ปัจจุบันจึงปรับเปลี่ยนเป็นการเลี้ยงเชิงธุรกิจมากขึ้น เกษตรกรมีรูปแบบการเลี้ยงแบบจริงจัง เลือกรูปร่างที่ เหมาะสมต่อรูปแบบการผลิตและมีการวางแผนการผลิตอย่างเป็นระบบ ทำให้เนื้อโคที่ได้มี คุณภาพดีกว่าเดิม และสามารถทดแทนเนื้อโคคุณภาพดีที่นำเข้าจากต่างประเทศได้ การผลิตโคเนื้อใน จังหวัดเลยคิดเป็นร้อยละ 4.03 ของจำนวนโคเนื้อทั้งหมดในประเทศไทย ระบบการตลาดโคเนื้อใน จังหวัดเลยอยู่ในระดับขนาดกลางๆและตลาดระดับล่างเป็นรูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดเลย มีทั้ง แบบการขังคอกและการแบบปล่อยฝูง ในการเลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกเป็นการเลี้ยงระยะสั้น การเลี้ยง โคเนื้อในแต่ละรูปแบบอาศัยปัจจัยการผลิตที่แตกต่างกัน (สัมภาษณ์. นายเจษฎา สอนเสียง. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ตำบลปากชม. เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2559.)

ตามกรอบและนโยบายของรัฐบาล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพยายามผลักดันให้เกษตรกร ปฏิบัติตามนโยบายการส่งเสริมเกษตรกรให้เลี้ยงโคเนื้อในทุกภูมิภาค แต่เนื่องจากสภาพโดยทั่วไปไม่ ค่อยเอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงโค จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคไม่สอดคล้องกับนโยบายการเลี้ยงโคมาก เท่าที่ควร ตามนโยบาย ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ ด้านการกำหนดราคาซื้อขาย โคเนื้อ ด้านคุณภาพของเนื้อโคและด้านการตลาด

2) กลไกขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของคนเลี้ยงโคในจังหวัดเลย

การส่งเสริมการเลี้ยงโคพื้นเมืองของเกษตรกรในจังหวัดเลย จะปฏิบัติตามวัตถุประสงค์และ งบประมาณ ของโครงการที่ได้กำหนดไว้ โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระดับจังหวัดและปศุสัตว์อำเภอที่ เกี่ยวข้อง ร่วมคัดเลือกพื้นที่ ซึ่งแจ้งโครงการถ่ายทอดความรู้ด้านการเลี้ยงโคพื้นเมือง การจัดการด้าน อาหารสัตว์ การดูแลสุขภาพสัตว์ การป้องกันโรคในโคพื้นเมือง ทั้งรูปแบบการฝึกอบรม การสาธิต การ ทัศนศึกษา ดูงาน และรูปแบบอื่นๆ เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้สามารถนำไป ปฏิบัติได้จริง อย่างไรก็ตามการดำเนินกลไกสำหรับการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเลย มีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคใน การส่งเสริมอยู่หลายประการ ได้แก่ อุปสรรคด้านบุคลากรของหน่วยงาน งบประมาณ คุณสมบัติและ ความต้องการของเกษตรกร รวมถึงระบบส่งเสริมการปศุสัตว์ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นปัญหาต่อ ความสำเร็จ และไม่สนองตอบต่อความต้องการของเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดเลยอย่างแท้จริง

ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้กำหนดกลไกสำหรับคนเลี้ยงโคในจังหวัดเลย แยกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ กลไกด้านผลิตโคเนื้อ กลไกด้านการควบคุมป้องกันโรคระบาดสัตว์ กลไกด้านพัฒนาระบบการตลาด กลไกด้านตลาดเนื้อโค และกลไกด้านการบริหารจัดการองค์กร (สัมภาษณ์. ดร.อรุณีย์ ราชภักดิ์. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาโคก. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2559.)

5.3 กลไกด้านผลิตโคเนื้อ

- 1) จัดให้มีการฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีด้านผลิตโคเนื้อให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโค
- 2) สนับสนุนให้เกษตรกรเก็บรักษาแม่โคเนื้อพันธุ์ดีไว้ขยายพันธุ์ เพื่อผลิตโคเนื้อที่มีคุณภาพ โดยให้ทุนในการสนับสนุนเอาใจใส่ดูแลเกษตรกรต่อไป
- 3) เพิ่มการผลิตเนื้อโคคุณภาพสำหรับตลาดระดับสูงโดยใช้วิธีผสมเทียม และโคพ่อพันธุ์ ฝึกฝนเกษตรกรให้ทดลองทำจริงเพื่อเกิดความชำนาญ
- 4) สนับสนุนให้เกษตรกรผลิตพืชอาหารสัตว์เพื่อจำหน่าย หรือผลิตเพื่อการเลี้ยงโคเนื้อของตนเองให้ครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่
- 5) สนับสนุนและส่งเสริมการถ่ายพยาธิลูกโคเนื้อของเกษตรกรเพื่อลดอัตราการตายของลูกโคเนื้อ
- 6) มีการพัฒนาฟาร์มโคเนื้อของเกษตรกรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานฟาร์มโคเนื้ออย่างแท้จริงและยั่งยืนถึงรุ่นสู่รุ่น
- 7) สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาให้มีการผลิตโคเนื้อพื้นเมือง ในรูปเนื้อโคธรรมชาติและเนื้อโคอินทรีย์ (สัมภาษณ์. นายเหล่าทอง สายวิเศษ. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปากหมาก. เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2559.)

5.4 กลไกด้านการควบคุมป้องกันโรคระบาดสัตว์

1. เพิ่มการผลิตวัคซีนป้องกันโรคที่สำคัญให้มีคุณภาพและมีปริมาณให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร
2. การกระจายอำนาจให้เอกชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการเกี่ยวกับวัคซีน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลด้านคุณภาพ
3. เพิ่มประสิทธิภาพด่านชายแดนในการป้องกันโรคและควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ โดยเฉพาะชายแดนที่ติดริมน้ำโขง ประกอบด้วย อ.เชียงคาน อ.ท่าลี่ อ.นาแห้ว อ.ปากชม เป็นต้น
4. ควบคุมโรคจากการนำเข้าโคมีชีวิต และเนื้อโคจากต่างประเทศ เพื่อลดการติดเชื้อที่ไม่สามารถตรวจสอบได้เนื่องจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีเครื่องมือที่ทันสมัยมากเท่าที่ควร
5. ฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านการควบคุม ป้องกันโรคระบาดสัตว์แก่เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประเทศเพื่อนบ้านอย่างรัดกุมและต่อเนื่องอยู่ตลอด

6. ควรจัดให้มีการจัดทำเครื่องหมายและขึ้นทะเบียนโคเนื้อแห่งชาติ (สัมภาษณ์. นางจิระพันธ์ พิศาน. ผู้ใหญ่บ้านหัวนาหมู่ที่ 8 ตำบลนาโป่ง. เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2559.)

5.5 กลไกด้านการพัฒนาระบบการตลาด

1. สนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยรวมตัวเป็นกลุ่มหรือสหกรณ์ โดยสร้างเครือข่ายความเชื่อมโยงด้านการผลิตกับด้านการตลาดมีการประสานงานกันอย่างเป็นระบบ

2. จัดทะเบียนฟาร์มเกษตรกรที่เลี้ยงโคและจัดตั้งศูนย์สารสนเทศโคเนื้อ เพื่อให้ทราบข้อมูลด้านการผลิตและความต้องการของตลาดโคเนื้อมีความชัดเจนและรัดกุมมากขึ้น

3. พัฒนาตลาดโคมีชีวิต ให้มีระบบตรวจสอบย้อนกลับได้ เพื่อความต่อเนื่องและยั่งยืน

4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการขยายตลาดขายพันธ์โคเนื้อและเนื้อโคคุณภาพในต่างประเทศ โดยเน้นประเทศในเขต อาเซียน เป็นอันดับแรกเพื่อการรองรับไปสู่ระดับโลกในอนาคต

5. บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรแนะนำ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้มีการบริโภคเนื้อโคขุนที่ผลิตภายในประเทศให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับตลาดที่จะเพิ่มขึ้น

6. มีการตรวจสอบและพัฒนาโรงฆ่าสัตว์ให้ได้มาตรฐาน สะอาด ถูกสุขอนามัย พร้อมทั้งมีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

7. ปรับปรุงรูปแบบการจำหน่ายเนื้อในตลาดสด โดยกำหนดให้เก็บรักษาเนื้อสัตว์ในตู้เย็นเพื่อการจำหน่าย เพื่อสร้างระบบอาหารปลอดภัย

8. ศึกษา วิจัยการแปรรูปเนื้อโคเป็นอาหารประเภทพร้อมบริโภค

9. สร้างเครื่องหมายสินค้าจากเนื้อโคพื้นเมืองในรูปเนื้อธรรมชาติหรือเนื้ออินทรีย์

10. การควบคุมการนำเข้าเนื้อโคจากต่างประเทศ เพื่อป้องกันราคาเนื้อโคในประเทศตกต่ำ

11. พัฒนาความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการ หรือเจ้าของโรงฆ่า และผู้ตัดแต่งเนื้อโคให้มีความรู้ความสามารถ ในการเก็บรักษาเนื้อโคหลังถูกฆ่า แยกชนิดของเนื้อตามคุณภาพ

12. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายและศูนย์กระจายสินค้าเนื้อโคให้มีคุณภาพของสหกรณ์โคเนื้อในเมืองใหญ่ๆและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ เช่น ภูเรือ ภูกระดึง และอำเภอยางชุมน้อย เป็นต้น (สัมภาษณ์. นายประจักษ์ คุณพันธ์. กำนันตำบลศรีสองรัก. เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2559.)

5.6 กลไกด้านการบริหารจัดการองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น

1) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเนื้อโคคุณภาพของสหกรณ์โคเนื้อโดยการนำระบบการบริหารจัดการแบบคล่องตัวมาขับเคลื่อนตลอดห่วงโซ่การผลิตและการตลาด

2) จัดตั้งศูนย์สารสนเทศโคเนื้อ เพื่อทำหน้าที่ประสานความร่วมมือด้านข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีหน้าที่รวบรวมข้อมูลการนำเข้า ส่งออก และการค้าเนื้อโค โคเนื้อผลิตผลและผลิตภัณฑ์จากโคเนื้อความเคลื่อนไหวทั้งภายในและภายนอกประเทศ

3)ปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาระบบการผลิตและการตลาดโคเนื้อให้มีความสมดุลเท่าเทียมกัน

4)ส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อรวมตัวเป็นสถาบันเกษตรกรและสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาโคเนื้อทั้งระบบการผลิตและการตลาดกระจายทั่วทุกเทศบาล

5)บริหารจัดการรวบรวมข้อมูลให้เป็นปัจจุบันมากที่สุด กลั่นกรองและเผยแพร่สู่ผู้เลี้ยงโคเนื้อทั่วทุกอำเภอในจังหวัดเลย

6)วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อซึ่งได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะ ในทางลบ อันเนื่องมาจากการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่อรัฐบาล (สัมภาษณ์. จำสืบเอกสุพรรณ ประเสริฐไทย. ข้าราชการบำนาญ. เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2559.)

5.7 แนวทางการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยงโคพื้นเมืองในจังหวัดเลย พบว่า วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยเป็นสิ่งที่ตั้งามคู่สังคมไทยซึ่งคนไทยควรภาคภูมิใจและช่วยกันอนุรักษ์ให้ดำรงอยู่ต่อไป แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การต้งสถาบันในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ที่ดำเนินงานส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นต้น

2. สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ต้องมีผลงานที่เป็นรูปธรรมและเข้าถึงวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนเพื่อให้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน

3. คุ่มครองลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาไทยเพื่อรักษาภูมิปัญญาไทย เช่นชื่อมวยไทยชื่อข้าวหอมมะลิไทย เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรเข้ามาดูแลเรื่องการจัดลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาไทย

4. ประกาศยกย่องผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติและประกาศยกย่องผู้ทรงภูมิปัญญาไทย เช่น ศิลปินแห่งชาติครูภูมิปัญญาไทย เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า องค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรรปรุงแต่ง พัฒนาและถ่ายทอดต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาไทยนี้มีลักษณะเป็นองค์รวม มีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่องกวมขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญหาการจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญามีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านศิลปกรรม ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านปรัชญา ศาสนา ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านภาษาและวรรณกรรมและประเพณี และ ด้านโภชนาการ ตัวอย่างเช่น ครอบครัวไทยมีปู่ย่าตายาย พ่อแม่ลูก

วงศาคณาญาติสั่งสอนสืบทอดความคิด ความเชื่อ และความรู้ที่กลมกลืนกับวิถีชีวิต เด็กเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับธรรมชาติ ทำงานเป็น ปรับตัวได้ เติบโตเป็นผู้ใหญ่ สร้างสรรค์

สังคมไทยสังคมไทย ความเป็นชาติไทย มีฐานที่มั่นคงของภูมิปัญญาไทย คนไทยรู้จักเลือกถิ่นฐานสร้างบ้านเรือน เรามีสถาบันริมสองฝั่งคลอง บนที่ดอน บนเนิน ตามหุบเขา สร้างบ้านได้สูงชัน พื้นน้ำท่วม หลังคาหน้าจั่วรับลมฝน ทำเหมืองฝาย กักน้ำไว้ทำนาทำไร่เรามีเครื่องมือทำมาหากิน มีไถ มีคราด แร้ว เบ็ดราว ระหัดวิดน้ำ ชาวสวนแช่ยาฉุน เปลือกสะเดา เพื่อพ่นทำลายแมลงที่กัดกินไม้ผล แม่บ้านเก็บดอกฝ้าย กรอใยไหม ทอผืนผ้าลายงดงาม ย้อมผ้าด้วยแก่นขนุน มีสันสวดสวของดอกไม้ เย็บเสื้อผ้าแบบไทยชาติไทยมีอักษรไทยและเลขไทยของเราเอง เรามีถ้อยคำร้อยกรองที่ไพเราะ เพลงกล่อมเด็ก เพลงพื้นบ้าน ทำร้ายรำที่ดังมาอ่อนช้อย ร่าเริงสง่างาม ตามเสียงดนตรีไทย สมุนไพรรานาชนิด คิดค้นนำมาผสมเป็นยาสุขุมแก่ไข้อาหารไทยนั้นปรุงอย่างประณีต รสอร่อยเลิศ ทั้ง หลน ยำ ปลาแกง คั่ว ผัด ทอด งานครัวฝีมือปรุงหลากหลาย เช่น ปิ้งย่าง หลาม เผา ผิง คำสั่งสอนชวนคิดเป็นสุภาษิต คำผญา จารึกโบราณวรรณกรรมตัวอย่างที่กล่าวนำมานี้ เป็นศักดิ์ศรีของชาติ เป็นความฉลาด ความเชี่ยวชาญ ของบรรพบุรุษที่สั่งสมสืบทอดกันมาเรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ดังภาพที่ปรากฏ

6.ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “การอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยงโคในจังหวัดเลย” ทำให้ผู้วิจัยเห็นสภาพการอนุรักษ์และข้อจำกัดมากมายที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพและคุณภาพในการปฏิบัติงานของคนในท้องถิ่นและหน่วยงานราชการ ซึ่งประกอบ กระบวนการอนุรักษ์ กลไก และแนวทางในการจัดการต่างๆในการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงทำให้ผู้วิจัยได้นำหลักการบริหารจัดการที่ดีมาประกอบเพื่อนำเสนอการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่พึงประสงค์ให้สามารถยกระดับที่สอดคล้องกับความต้องการได้ ซึ่งผู้วิจัยจะขอเสนอแนะเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการปรับปรุงการบริหารจัดการให้ผู้นำท้องถิ่น ด้วยการวางระบบให้กระจายหรือเผยแพร่ความรู้ให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคให้มีความชัดเจน เช่น การกำหนดปฏิทินการประชุมประจำเดือน การกำหนดมาตรฐานของเกษตรกรในการผลิตหรือการเลี้ยงโคพื้นเมือง การกำหนดให้กลุ่มชาวบ้านที่มีความสนใจในการเลี้ยงโคพื้นเมือง การกำหนดการวัดและประเมินที่สอดคล้องกัน การกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนในการเลี้ยงโคพื้นเมือง เป็นต้น

2. ควรมีการปรับปรุงการบริการด้านบุคลากรในท้องถิ่น ด้วยการสร้างระบบการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายของรัฐที่ได้กำหนดไว้

3. ควรมีการบริหารจัดการส่งเสริมวิชาการและด้านการผลิตโคพื้นเมือง ด้วยการกำหนดรายละเอียดการผลิตผลในทางวิชาการด้านการเลี้ยงโคเพื่อบริการแก่สังคมให้มากที่สุดอย่างน้อยปีละ 2 เล่ม เพื่อยกระดับกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองให้เข้มแข็งต่อไป

4. ควรมีการบริหารจัดการด้านการงบประมาณ ด้วยการพัฒนากระบวนการวางแผนงบประมาณ ที่เกิดความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรให้มากที่สุด และกำหนดให้กลุ่มผู้เลี้ยงโคทุกคนได้วิพากษ์วิจารณ์ ถึงการจัดการจัดแผนบริหารความเสี่ยงทางการเงินที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มเกษตรกรโดยตรง

5. ควรมีการบริหารจัดการด้านการวัดผลและประเมินผล ด้วยการกำหนดให้ผู้นำท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลอย่างแท้จริง

References

กรมส่งเสริมการเกษตรจังหวัดเลย. 2558.(ม.ป.ป.)

บุญมา พงษ์โหมด. **วิถีไทย**. (ฉะเชิงเทรา : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์. 2550). หน้า 173-175.

ปรางสุวรรณ ศักดิ์โสณกุล. ออนไลน์.(ม.ป.ป.) กรมปศุสัตว์

สรวิต ธาณิโต รองอธิบดีกรมปศุสัตว์. 2557. (ม.ป.ป.) กรมปศุสัตว์

จักรกฤษณ์ ดาวไธสง. **ภูมิปัญญาท้องถิ่น**. (ออนไลน์). ค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2559. (โรงเรียนพิมาย วิทยา. <http://www.pm.ac.th>. 2554).

สัมภาษณ์. จำสับเอกสุพรรณ ประเสริฐไทย. ข้าราชการบำนาญ. เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2559.

สัมภาษณ์. นางจิระพันธ์ พิศาน. ผู้ใหญ่บ้านห้วยนาหมู่ที่ 8 ตำบลนาโป่ง. เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2559.

สัมภาษณ์. นายประจักษ์ คุณพันธ์. กำนันตำบลศรีสองรัก. เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2559.

สัมภาษณ์. ดร.อรุณีย์ ราชภักดี. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาโคก. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2559.

สัมภาษณ์. นายเหล่าทอง สายวิเศษ. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปากหมาก. เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2559.

สัมภาษณ์. นายประจวบ ศีลธรรม. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก. เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559.

สัมภาษณ์. นายเจษฎา สอนเสียง. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ตำบลปากตม. เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2559.